

КОСТЯНТИН ЛЕОНІДОВИЧ БУГАЙЧУК,*доктор юридичних наук, доцент,**Харківський національний університет внутрішніх справ,**науково-дослідна лабораторія з проблем наукового забезпечення**правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів;* <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>,*e-mail: kbugaychuk@gmail.com***ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ В УКРАЇНІ ПІРОТЕХНІЧНИХ ВИРОБІВ
ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЙОГО ПОРУШЕННЯ**

Досліджено зміст нормативно-правових актів, що регулюють питання обігу піротехнічних виробів в Україні. Особливу увагу приділено нормам, які встановлюють правила й обмеження торгівлі, перевезення та використання піротехнічних виробів громадянами України. Досліджено нормативні підстави притягнення фізичних осіб до адміністративної відповідальності за порушення порядку виготовлення, перевезення, зберігання та використання піротехнічних виробів. На підставі аналізу положень наказів МВС України з питань обігу побутових піротехнічних виробів, а також судової практики за ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення виявлено прогалини у нормативному регулюванні відповідальності за порушення правил торгівлі та використання піротехнічних виробів, запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *піротехнічні вироби, обіг піротехнічних виробів, адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, Кодекс України про адміністративні правопорушення, адміністративні стягнення, неповнолітні.*

Оригінальна стаття

ВСТУП. Питання обігу піротехнічних виробів в Україні є вкрай актуальним, адже кожного року під час різноманітних державних і новорічних свят або приватних святкувань стається дуже велика кількість нещасних випадків унаслідок необережного поводження з такими засобами, продажу населенню неякісних піротехнічних виробів, порушення технології їх виробництва. Кожного року працівники правоохоронних органів Державної служби з надзвичайних ситуацій публікують сумну статистику. Зокрема, протягом трьох зимових місяців 2020–2021 рр. унаслідок необережного поводження з піротехнічними виробами виникли 14 пожеж, з яких 10 – безпосередньо в ніч на 1 січня 2021 р.¹ Протягом 31 грудня 2021 р. в різних населених пунктах України виникли 125 пожеж у житлових будинках. Внаслідок цього 12 людей загинули, ще четверо отримали травми. Більшість із цих подій сталася внаслідок необережного використан-

ня електрогірлянд, піротехніки та необережного поводження з вогнем².

Зазначена проблема, до речі, є актуальною не тільки для нашої країни. За повідомленнями служби ВВС, у новорічну ніч 2022 р. в Європі від феєрверків загинули троє людей і десятки отримали поранення. У Нідерландах 12-річний хлопчик загинув, ще один отримав важкі поранення, спостерігаючи як дорослий запускає саморобний піротехнічний пристрій. Загалом у цій країні від неякісної піротехніки та порушення правил її використання постраждали щонайменше 80 людей³.

Сьогодні ринок піротехнічних виробів в Україні залишається дуже великим. Так, тільки за офіційними даними у 2019 р. в Україну завезли

² Протягом доби 31 грудня в Україні сталося 125 пожеж у житловому секторі, 12 людей загинуло // Суспільне : сайт. 01.01.2022. URL: <https://susplne.media/194465-protagom-dobi-31-grudna-v-ukraini-vinikli-125-pozez-u-zitlovomu-sektori-12-ludej-zaginulo/> (дата звернення: 09.02.2022).

³ У Європі, де заборонили новорічні феєрверки, через них загинули люди // BBC NEWS України : сайт. 02.01.2022. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news-59851290?at_medium=RSS&at_campaign=KARANGA (дата звернення: 09.02.2022).

¹ Рятувальники навчають підростаюче покоління як безпечно використовувати піротехнічні засоби в новорічні дні // Державна служба України з надзвичайних ситуацій : офіц. сайт. 26.12.2021. URL: <https://dsns.gov.ua/news/ostanni-novini/133231> (дата звернення: 09.02.2022).

феєрверків та піротехніки на 6 млн 375 тис. доларів, а за 11 місяців 2020 р. – на 2 млн 650 тис. доларів¹.

Отже, наведені статистичні дані вказують на те, що відповідна сфера суспільних відносин має перебувати під постійним контролем держави та її уповноважених органів. Попри це правоохоронці та представники Державної служби з надзвичайних ситуацій майже щодня фіксують продаж незаконно ввезених в Україну піротехнічних виробів або продаж цих виробів у заборонених місцях неповнолітнім особам та ще й з порушеннями відповідних правил безпеки.

Отже, питання належного правового регулювання обігу піротехнічних виробів та встановлення відповідальності за його порушення потребує ретельного наукового аналізу. Особливо актуальним це питання є через продаж таких виробів неповнолітнім особам.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Враховуючи вищевикладену проблему, метою цієї публікації є формулювання пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання обігу піротехнічних виробів в Україні, порядку притягнення до адміністративної відповідальності за його порушення, зокрема щодо порушення порядку торгівлі піротехнічними виробами та їх продажу неповнолітнім особам.

Для досягнення цієї мети основними завданнями, які мають бути вирішеними, є такі: 1) дослідження правового режиму обігу піротехнічних виробів та відповідальності за його порушення; 2) проведення порівняльно-правового аналізу судових рішень щодо притягнення до відповідальності осіб, які порушили правила обігу піротехнічних виробів, зокрема правила торгівлі та використання; 3) дослідження юридичних прогалин і колізій у нормативному регулюванні обігу піротехнічних виробів, визначення основних шляхів їх усунення.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Вивчення наукових публікацій стосовно правового режиму обігу піротехнічних засобів, питань порядку притягнення до відповідальності за порушення правил торгівлі такими засобами, зокрема продажу у невідновлених місцях та продажу неповнолітнім, свідчить, що, по-перше, кількість таких публікацій є відносно невеликою, по-друге, питання, які в них розглядаються,

присвячені лише окремим аспектам обігу таких засобів.

Так, у працях науковців Національної академії внутрішніх справ 2017 р. розглядалися окремі нормативні акти, що регулюють питання обігу та використання піротехнічних виробів (Фатєєв, 2017, с. 9, 35). Зокрема, були зазначені Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649, Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні» від 30 грудня 2014 р. № 1417.

У наукових роботах, присвячених діяльності органів Національної поліції України, йдеться здебільшого про контрольні повноваження поліції щодо відкриття та функціонування піротехнічних майстерень, тобто про сферу дозвільної системи чи сферу технічного регулювання органів системи МВС (Глуховець та ін., 2017, с. 223, 225; Самусь, 2017, с. 106; Фоменко та ін., 2018, с. 14–15; Безпалова та ін., 2020, с. 315).

Існує ціла низка наукових праць, в яких порушення правил обігу піротехніки пов'язують тільки з порушенням вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах та громадських місцях. Тобто йдеться про заборону використання піротехніки в нічний час (Будинкевич, Панасюк, 2016; Ковальова, 2018, с. 141–142; Чайка та ін., 2019, с. 66; Бахчев, Очеретяний, Опацький, 2020, с. 58).

До найбільш релевантних тем наукових праць можна віднести дослідження, пов'язані з відповідальністю за окремі порушення правил обігу піротехнічних виробів (статті 159, 160, 164, 195-6 КУпАП) (Бараняк, 2017, с. 430), порушення правил перевезення піротехнічних засобів різними видами транспорту (Данько та ін., 2019, с. 281; Білик, 2014, с. 44), порядком перевірки таких засобів вимогам безпеки (Вовченко, 2011, с. 15–16), а також імплементації зарубіжного досвіду забезпечення публічного порядку та безпеки, зокрема щодо встановлення відповідальності за пронесення до місць проведення спортивних та спортивно-масових, видовищних культурно-масових заходів піротехнічних виробів, використання яких може становити загрозу життю і здоров'ю людей або спричинити матеріальну шкоду фізичним та юридичним особам (Чишко, 2020, с. 190).

Останні публікації в зарубіжних виданнях широко присвячені порушенням правил використання піротехніки під час масових заходів,

¹ Ціна феєрверків: вражає, але не зупиняє // Радіо Свобода : сайт. 03.01.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/salut-ukraina-zaborona-feerverk-sobaki-pticy/31031735.html> (дата звернення: 09.02.2022).

зокрема футбольних матчів (Smith, 2016; Merkelbach et al., 2021; Winskowski, Homölle, 2022), що перекликається з деякими національними дослідженнями. Водночас серед комплексних наукових публікацій слід відмітити роботу американських колег, в якій розглядається правовий статус феєрверків і піротехніки, соціальні витрати у зв'язку з використанням піротехніки, зниження травмування людей, правила торгівлі піротехнікою, податкові та акцизні питання (Kraus, 2019).

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Використання системного методу, методів загального синтезу та аналізу дозволило охарактеризувати особливості правового регулювання обігу піротехнічних виробів. Порівняльно-правовий метод, методи документального аналізу та синтезу використані з метою узагальнення судової практики щодо притягнення до відповідальності осіб за порушення вимог статті 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Методи формальної логіки були використані при розробці рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення правил обігу піротехнічних виробів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Нормативно-правова основа обігу в Україні піротехнічних виробів і встановлення відповідальності за порушення його правил є досить розгалуженою, оскільки поняття «обіг», як правило, включає в себе вироблення, перевезення, зберігання, розповсюдження таких засобів, що належить до різних сфер суспільних відносин та стосується різних суб'єктів: юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, фізичних осіб тощо.

Дотепер основним нормативним актом, що встановлює вимоги безпеки, яким мають відповідати піротехнічні вироби, щоб їх можна було вводити до торгового обігу, є Технічний регламент піротехнічних виробів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 5 січня 2021 р. № 8¹. Нормами цього документа вводиться новий термін «надання піротехнічних засобів на ринку», тобто будь-яке платне чи безоплатне постачання піротехнічного виробу для розповсюдження, споживання чи використання на ринку України в про-

цесі здійснення господарської діяльності. Також ним визначаються класи піротехнічних виробів, правовий режим їх вільного обігу, обов'язки суб'єктів господарювання та їх ідентифікація, маркування піротехнічних виробів, порядок встановлення відповідності піротехнічних виробів, технічні вимоги щодо безпеки тощо.

Перевезення вказаних виробів здійснюється відповідно до Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів», тобто речовин, матеріалів, виробів, відходів виробничої та іншої діяльності, які внаслідок притаманних їм властивостей за наявності певних факторів можуть під час перевезення спричинити вибух, пожежу, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів, заповдіяти матеріальні збитки та шкоду довкіллю, а також призвести до загибелі, травмування, отруєння людей².

Детальний порядок перевезення піротехнічних виробів як небезпечних вантажів врегульовано Наказом МВС України «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань дорожнього перевезення небезпечних вантажів» від 4 серпня 2018 р. № 656, яким затверджені Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів, Порядок видачі та оформлення свідоцтв про допущення транспортних засобів до перевезення визначених небезпечних вантажів, Порядок погодження та оформлення маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів³. Адміністративна відповідальність за порушення вимог вказаних документів та інших складових обігу піротехнічних засобів встановлена ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка регулює питання відповідальності за порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних виробів⁴.

² Про перевезення небезпечних вантажів : Закон України від 06.04.2000 № 1644-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14> (дата звернення: 09.02.2022).

³ Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань дорожнього перевезення небезпечних вантажів : Наказ МВС України від 04.08.2018 № 656 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18> (дата звернення: 09.02.2022).

⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984

¹ Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.01.2021 № 8 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8-2021-p> (дата звернення: 09.02.2022).

Отже, якщо йдеться про правове регулювання виробництва, маркування та перевезення піротехнічних виробів, то визначення основних нормативних підстав адміністративної відповідальності за їх порушення майже не викликає труднощів. Водночас вважаємо, що існують суттєві нормативні прогалини щодо встановлення підстав за порушення правил продажу таких виробів населенню, їх зберігання у розповсюджувачів, використання покупцями тощо.

Технічний регламент піротехнічних виробів у п. 12 встановлює, що їх заборонено продавати особам, які не досягли такого віку: 12 років (клас F1), 16 років (клас F2), 18 років (клас F3). Для сценічних піротехнічних виробів класу П1 та інших піротехнічних виробів класу Р1 встановлюється вікове обмеження у 18 років.

Щодо використання громадянами таких виробів, то на сьогодні чи не єдиними нормативними актами, що регулюють це питання, є: Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 р. № 4004-ХІІ, що містить норми, відповідно до яких у нічний час, із двадцять другої до восьмої години на захищених об'єктах забороняються гучний спів і викрики, користування звуковідтворювальною апаратурою та іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, феєрверків, використання піротехнічних засобів¹; Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» від 8 липня 2011 р. № 3673-VI, згідно з яким глядачам забороняється проносити на територію спортивної споруди та/або використовувати боєприпаси, вибухові речовини, піротехнічні вироби, легкозаймисті речовини, їдкі речовини, інші предмети, засоби і речовини, обіг яких обмежено законодавством та які визначені правилами поведінки на території спортивної споруди².

№ 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 09.02.2022).

¹ Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (дата звернення: 09.02.2022).

² Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів :

Отже, інших нормативних актів (крім окремих положень нового Технічного регламенту), що встановлюють єдині та чіткі правила використання піротехнічних виробів населенням, немає. Про це опосередковано говорить також те, що працівники ДСНС України, роз'яснюючи населенню порядок придбання та використання піротехнічних виробів, обмежуються загальними порадами без посилання на нормативні акти державного або місцевого рівня, якими такі правила встановлені.

Як доповнення слід зауважити, що відповідно до положень чинного законодавства України порядок продажу та використання піротехнічних виробів на території міст, сіл та селищ визначається відповідними рішеннями органів місцевого самоврядування. Наприклад, відповідні правила та заборони містяться у Правилах благоустрою міста Полтава, затверджених рішенням Полтавської міської ради від 16 червня 2017 р., ухвалі Львівської міської ради «Про заборону використання та реалізації феєрверків, салютів і піротехнічних виробів на території м. Львова» від 17 грудня 2015 р., рішенні виконавчого комітету Харківської міської ради «Про тимчасову заборону використання піротехнічних засобів» від 13 серпня 2014 р. № 490 тощо.

Заразом слід вказати, що подібні документи ухвалені не всіма суб'єктами місцевого самоврядування. Більше того, у них переважно встановлюється єдина заборона щодо продажу піротехніки на ринках та заборона її використання на час проведення АТО, що вже нормативно та організаційно замінено на операцію Об'єднаних сил. Тому при кваліфікації діяння за ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення уповноважені особи не можуть посилатися ні на загальнодержавний, ні на місцевий нормативний акт, що регулює, насамперед, правила торгівлі та використання піротехнічних виробів.

Однак чи не найбільшою прогалиною у розгляданих питаннях є те, що у 2003 р. МВС України ухвалило Наказ «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649³, який із незрозумілих причин

Закон України від 08.07.2011 № 3673-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17> (дата звернення: 09.02.2022).

³ Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів : Наказ МВС України від 23.12.2003 № 1649 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL:

був скасований іншим Наказом МВС України «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу МВС від 23.12.2003 № 1649» від 28 листопада 2017 р. № 968. На його заміну, на жаль, не було ухвалено жодного локального акта, що є правовим нонсенсом, адже саме він був основною підставою притягнення до адміністративної відповідальності за ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Так, скасованим Наказом МВС України від 23 грудня 2003 р. № 1649 закріплювалися такі інституційні правила обігу побутових технічних виробів:

1) фізичні особи мали право перевозити піротехнічні вироби у кількості до 50 кг для особистого використання з дотриманням правил перевезення небезпечних вантажів. Перевезення побутових піротехнічних виробів II та III класів небезпеки громадським транспортом було заборонено;

2) під час проведення вантажних робіт із піротехнічними виробами заборонялося використання відкритого вогню, а також куріння;

3) було встановлено максимальну місткість складів і сховищ, що зберігали піротехнічні вироби: склади постійного зберігання – до 200 т, склади тимчасового зберігання – до 100 т. Допускалося зберігання піротехнічних виробів вагою до 50 т у випадку, якщо відстань таких складів до місць розташування людей, громадських місць, транспорту перевищувала 500 м.

Під час використання побутових піротехнічних виробів громадянам заборонялося: 1) ударяти ці вироби та кидати їх; 2) переносити вироби без упаковки, під одягом, а також у кишенях; 3) розбирати, модифікувати та переробляти піротехнічні вироби; 4) використовувати піротехніку ближче 100 м від споруд, де перебувають люди, шкіл, дитячих садочків, лікарень тощо; 5) кидати такі вироби під ноги перехожих, із вікон та балконів, а також використовувати їх, знаходячись у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.

Отже, після 2017 р. в Україні було здійснено дерегулювання вказаних діянь, що дає підстави говорити про суттєву неефективність реалізації положень ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Додатковим підтвердженням цього висновку є аналіз судової практики за ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення, який доводить, що наявна право-

ва прогалина не дозволяє притягувати до відповідальності осіб, які порушують відповідні правила обігу піротехнічних виробів. Наведемо кілька прикладів судових рішень.

1. Згідно з матеріалами справи № 208/223/21 27 грудня 2020 р. о 12:00 за протоколом про адміністративне правопорушення ОСОБА_1 на продуктовому ринку в м. Кам'янське порушила порядок, встановлений пп. 7.1 п. 7 Наказу МВС України «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649. Суд вказує, що зазначений Наказ втратив чинність на підставі Наказу МВС України «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу МВС від 23 грудня 2003 № 1649» від 28 листопада 2017 р. № 968.

Отже, на час складання протоколу про адміністративне правопорушення серії ВАБ № 115530 від 27 грудня 2020 р. стосовно ОСОБА_1 не існувало іншого спеціального нормативно-правового акта, який обмежував або забороняв реалізацію піротехнічних засобів. Суд дійшов висновку, що в її діях відсутня подія та склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 195-6 КУпАП, а тому провадження у справі про адміністративне правопорушення підлягає закриттю¹.

2. У справі № 333/1390/19 відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення серії ГР № 418496 від 28 грудня 2018 р. ОСОБА_1 зберігав та здійснював торгівлю петардами і салютами, що належать до піротехнічних засобів, без відповідних дозвільних документів, чим порушив пп. 7.1 п. 7 Наказу МВС України від 23 грудня 2003 р. № 1949. У протоколі про адміністративне правопорушення працівник поліції послався на пп. 7.1 п. 7 Наказу МВС України від 23 грудня 2003 р. № 1949. Водночас такого Наказу МВС України не існує. У разі, якщо працівником поліції було допущено описку та він мав на увазі Наказ МВС України «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649, то зазначений Наказ втратив чинність на підставі Наказу МВС України від 28 листопада 2017 р. № 968.

Отже, встановлено, що у протоколі про адміністративне правопорушення відносно

¹ Постанова Заводського районного суду м. Дніпродзержинська від 17.03.2021 : справа № 208/223/21, провадження № 3/208/545/21 // Vsudi Pro : сайт. 02.04.2021. URL: <https://vkursi.pro/vsudi/decision/95972753> (дата звернення: 09.02.2022).

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0263-04> (дата звернення: 09.02.2022). Втратив чинність.

ОСОБА_1 у порушення вимог ч. 1 ст. 257 КУпАП фактично відсутнє посилання на нормативний акт, який передбачає відповідальність за таке правопорушення¹.

Зауважимо, що в державному реєстрі судових рішень міститься певна кількість постанов, які були ухвалені з порушенням чинного законодавства України. Річ у тому, що підставою притягнення особи до адміністративної відповідальності за ст. 195-6 КУпАП був Наказ МВС України «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649, що, як ми неодноразово вказували, втратив чинність на підставі Наказу МВС України від 28 листопада 2017 р. № 968. Однак ані працівники поліції, ані судді не звертали на це увагу і здійснювали відповідні дії, керуючись вимогами саме цього документа. Наведемо приклади.

1. ОСОБА_1 18 грудня 2019 р. близько 18:00, перебуваючи по вул. Широкий у смт Біла Криниця, у правій кишені куртки зберігав піротехнічні вироби (петарди) «Корсар» торгової марки «Золотий Дракон» у кількості 179 штук, чим порушив правила зберігання піротехнічних засобів, тобто вчинив адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 195-6 КУпАП України та вимогами Наказу МВС України «Про затвердження Тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649. Суд постановив гр. ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 195-6 КУпАП, і накласти на нього адміністративне стягнення у вигляді тридцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у розмірі 595 грн з конфіскацією піротехнічних засобів².

2. ОСОБА_1 23 грудня 2019 р. близько 15:00, працюючи завідувачкою магазину «У теці», що в м. Буську по вул. Парковій 12, здійснювала торгівлю піротехнічними виробами (петардами) без відповідних на це документів,

чим порушила пп. 7.1 п. 7 Наказу МВС України «Про затвердження тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649. Суд постановив ОСОБА_1 визнати винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 195-6 КУпАП, та накласти адміністративне стягнення у вигляді штрафу в розмірі тридцяти п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 595 грн, у дохід держави із конфіскацією піротехнічних засобів – 11 коробок петард марки «Корсар»³.

3. ОСОБА_1 14 грудня 2018 р. о 14:00, знаходячись за адресою: Київська область, м. Бровари, вул. Київська, 316/2, у супермаркеті «МегаМаркет» здійснював торгівлю бенгальськими вогнями, чим порушив п. 7.2 Наказу МВС України «Про затвердження тимчасових правил обігу в Україні побутових піротехнічних виробів» від 23 грудня 2003 р. № 1649. Своїми діями ОСОБА_1 вчинив правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Допитаний у судовому засіданні ОСОБА_1 вину визнав повністю. Факт вчинення ОСОБА_1 адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 195-6 КУпАП, підтверджується матеріалами справи та дослідженими письмовими поясненнями ОСОБА_1.

Враховуючи обставини справи, характер правопорушення, визнання вини особою, яка притягується до адміністративної відповідальності, суд вважає за необхідне застосувати до правопорушника адміністративне стягнення у вигляді штрафу та конфіскації піротехнічних засобів⁴.

Маємо наголосити, що крім проблем у правовому регулюванні обігу піротехнічних засобів, що виникли із втратою чинності профільного Наказу МВС України, існують також інші прогалини із зазначеного питання. Так, положеннями Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222-VIII діяльність, пов'язана з

¹ Постанова Комуранського районного суду м. Запоріжжя від 28.03.2019 : справа № 333/1390/19, провадження № 3/333/545/19 // You Control : сайт. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/80828865/> (дата звернення: 09.02.2022).

² Постанова Великоолександрівського районного суду Херсонської обл. від 10.01.2020 : справа № 650/39/20, провадження № 3/650/39/20 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87074109> (дата звернення: 09.02.2022).

³ Постанова Буського районного суду Львівської обл. від 23.12.2019 : справа № 943/2473/19, провадження № 3/943/928/2019 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86640832> (дата звернення: 09.02.2022).

⁴ Постанова Броварського міськрайонного суду Київської області від 06.02.2019 : справа № 361/949/19, провадження № 3/361/703/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79787944> (дата звернення: 09.02.2022).

виробництвом і торгівлею піротехнічними виробами, визнана такою, що не потребує ліцензування, як це було у старій редакції відповідного закону (п. 39 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р. № 1775-III). На нашу думку, діяльність із торгівлі та виробництва піротехнічних виробів стала менш контрольованою з боку держави, що створює численні порушення такого порядку та може призвести до травмування або загибелі людей.

Ще однією проблемою, яку слід вирішити на законодавчому рівні, є встановлення кваліфікованого складу адміністративного правопорушення за ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення стосовно продажу піротехнічних виробів особам, які не досягли віку, зазначеного у Технічному регламенті піротехнічних виробів. Також необхідно збільшити розміри штрафів за порушення, що передбачені у частинах 1 та 2 зазначеної статті. Тому пропонуємо сформулювати ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення в такій редакції:

«1. Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних виробів, – тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією піротехнічних виробів.

2. Повторне протягом року вчинення будь-якого з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, – тягнуть за собою накладення штрафу від чотирьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією піротехнічних виробів.

3. Порушення встановлених законодавством вікових обмежень щодо продажу або передачі піротехнічних виробів – тягне за собою накладення штрафу від чотирьохсот до восьмисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією піротехнічних виробів.

4. Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною третьою цієї статті, за яку особу вже було піддано адміністративному стягненню, – тягнуть за собою накладення штрафу від восьмисот до од-

нієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією піротехнічних виробів».

ВИСНОВКИ

1. Правове регулювання обігу піротехнічних виробів в Україні є важливим компонентом забезпечення публічної безпеки та порядку в державі, збереження життя і здоров'я громадян, а також нормального функціонування об'єктів транспорту й інфраструктури.

2. Набуття чинності нового Технічного регламенту піротехнічних виробів потребує від усіх зацікавлених органів державної влади приведення власних нормативно-правових актів до вимог, які висуваються до продажу, перевезення, вироблення та використання піротехнічних виробів Європейським співтовариством та стандартами безпеки України.

3. На сьогодні чинне законодавство України має великі прогалини у порядку регулювання виробництва, перевезення, зберігання та використання піротехнічних виробів:

- відсутній єдиний правовий акт, що регулює порядок обігу піротехнічних виробів;

- виробництво і торгівля піротехнічними виробами безпідставно виключена з переліку господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню;

- існуючі окремі норми законодавства щодо використання піротехнічних виробів і торгівлі ними є фрагментарними та не забезпечують належного рівня громадської безпеки в країні;

- існують прогалини у змісті судових рішень з питань застосування статті 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що свідчать про низьку якість опрацювання цього питання судовими та правоохоронними органами держави.

4. На підставі вищезазначеного доцільно віднести діяльність, пов'язану з обігом піротехнічних виробів, до такої, що потребує ліцензування, ухвалити нормативно-правовий акт щодо правил обігу побутових піротехнічних засобів, унести зміни до ст. 195-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення стосовно встановлення відповідальності за продаж або передачу таких виробів особам, які не досягли встановленого віку.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / кер. авт. кол. В. А. Глуховея. Дніпро : ДДУВС, 2017. 248 с.

2. Алгоритм дій дільничного офіцера поліції при документуванні адміністративних правопорушень : наук.-практ. посіб. / уклад. О. А. Чайка, Т. М. Малиновська, М. О. Качинська, Г. М. Шорохова. Харків : ХНУВС, 2019. 79 с.

3. Бараняк В. Проблеми протидії незаконній діяльності, пов'язаній з виробництвом, торгівлею та використанням піротехнічних засобів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 428–432.
4. Бахчев К., Очеретяний М., Опацький Р. Реагування поліцейського превентивної діяльності на порушення в сфері публічного порядку та безпеки : наук.-практ. рек. Дніпро : ДДУВС, 2020. 90 с.
5. Білик В. М. Порядок перевезення піротехнічних засобів: до питання адміністративної відповідальності // Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції : матеріали VI Всеукр. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 30 жовт. 2014 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2014. URL: http://109.237.87.242/bitstream/123456789/11740/1/%2B%20zbir1-14-reform-zakonod_p043-044.pdf (дата звернення: 09.02.2022).
6. Будинкевич Ю. А., Панасюк А. С. Адміністративна відповідальність за порушення тиші в нічний час. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2016. № 2 (14). URL: <http://lj.ou.edu.ua/articles/2016/n2/16byavnc.pdf> (дата звернення: 09.02.2022).
7. Вовченко Н. О. Заходи безпеки під час новорічних свят : навч.-метод. посіб. Вінниця, 2011. 25 с.
8. Довідник працівника поліції превентивної діяльності : навч. посіб. / кер. авт. кол. А. Є. Фоменко. Дніпро : ДДУВС, 2018. 180 с.
9. Ковальова О. В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Кваліфікація адміністративних правопорушень» для студентів 1 курсу магістратури за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». Одеса : ОДУВС, 2018. 156 с.
10. Перевезення небезпечних вантажів залізничним транспортом : підручник / М. І. Данько, С. В. Панченко, А. О. Каграманян та ін. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 428 с.
11. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін. ; передм. О. І. Безпалової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 396 с.
12. Самусь Є. В. Адміністративно-правові засади визначення предметної сфери технічного регулювання органів системи Міністерства внутрішніх справ України. *Наука і правоохорона*. 2017. № 4. С. 104–109.
13. Фатєєв В. М. Піротехніка : курс лекцій / за заг. ред. С. С. Чернявського. Київ : НАВСУ, 2017. 470 с.
14. Чишко К. Зарубіжний досвід адміністративно-правової кваліфікації правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 185–191. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.31>.
15. Smith T. Pyrotechnics in Stadia. Health and Safety issues relating to the use of pyrotechnics in football stadia. November 2016 // UEFA.com : сайт. URL: https://de.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Stadium&Security/02/48/11/68/2481168_DOWNLOAD.pdf (дата звернення: 09.02.2022).
16. Merkelbach I., Dewies M., Noordzij G., Denktas S. No Pyro, No Party: Social factors, deliberate choices, and shared fan culture determine the use of illegal fireworks in a soccer stadium. *F1000Research*. 2021. No. 10. DOI: <https://doi.org/10.12688/f1000research.53245.1>.
17. Winskowski P., Homölle S. Agency problems concerning the handling of fan misbehaviour and its punishment in football. *Sport, Business and Management*. 2022. Vol. 12, No. 4. Pp. 517–536. DOI: <https://doi.org/10.1108/SBM-06-2021-0069>.
18. Kraus S. P. The Fire Rises: Refining the Pennsylvania Fireworks Law so that Fewer People Get Burned. *Dickinson Law Review*. 2019. Vol. 123. Iss. 3. Pp. 747–784.

REFERENCES

1. Bakhchev, K., Ocheretianyi, M., & Opatskyi, R. (2020). *Response of police preventive activities to violations in the field of public order and security*. Dnipro State University of Internal Affairs.
2. Baranyak, V. (2017). Problems of counteraction to illegal activity, related to production, trade and use of pyrotechnic means. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 865, 428-432.
3. Bezpalova, O. I., Dzhafarova, O. V., Shatrava, S. O. et al. (2020). *Police (administrative) activities* (O. I. Bezpalova, Ed.). Kharkiv National University of Internal Affairs.
4. Bilyk, V. M. (2014, October 30). *The order of transportation of pyrotechnics: to the issue of administrative responsibility* [Conference presentation abstract]. VI All-Ukrainian Scientific and Theoretical Conference “Reforms of Ukrainian legislation in the context of European integration”, Kyiv, Ukraine. http://109.237.87.242/bitstream/123456789/11740/1/%2B%20zbir1-14-reform-zakonod_p043-044.pdf.
5. Budynkevych, Yu. A., & Panasiuk, A. S. (2016). The administrative responsibility for violation of silence at night. *Journal of the National University “Ostroh Academy”. Law Series*, 2(14). <http://lj.ou.edu.ua/articles/2016/n2/16byavnc.pdf>.
6. Chaika, O. A., Malynovska, T. M., Kachynska, M. O., & Shorokhova, H. M. (2019). *Algorithm of actions of a district police officer in documenting administrative offenses*. Kharkiv National University of Internal Affairs.

7. Chyshko, K. (2020). Foreign experience of administrative and legal qualification of offenses. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 3, 185-191. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.31>.
8. Danko, M. I., Panchenko, S. V., Kahramanian, A. O. et al. (2019). *Transportation of dangerous goods by rail*. UkrDUZT.
9. Fatieiev, V. M. (2017). *Pyrotechnics* (S. S. Cherniavskiy, Ed.). NAVSU.
10. Fomenko, A. Ye. (Ed.). (2018). *Handbook of a police officer of preventive activities*. Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.
11. Hlukhoveria, V. A. (Ed.). (2017). *Administrative activity of the National Police*. Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.
12. Kovalova, O. V. (2018). *Synopsis of lectures on the subject "Qualification of Administrative Offenses" for first-year master's students majoring in 262 "Law Enforcement"*. Odessa State University of Internal Affairs.
13. Kraus, S. P. (2019). The Fire Rises: Refining the Pennsylvania Fireworks Law so that Fewer People Get Burned. *Dickinson Law Review*, 123(3), 747-784.
14. Merkelbach, I., Dewies, M., Noordzij, G., & Denktas, S. (2021). No Pyro, No Party: Social factors, deliberate choices, and shared fan culture determine the use of illegal fireworks in a soccer stadium. *F1000Research*, 10. <https://doi.org/10.12688/f1000research.53245.1>.
15. Samus, Ye. V. (2017). Administrative and legal bases for determining the subject area of technical regulation of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. *Nauka i pravoohorona*, 4, 104-109.
16. Smith, T. (2016). *Pyrotechnics in Stadia. Health and Safety issues relating to the use of pyrotechnics in football stadia*. November 2016. UEFA.com. https://de.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Stadium&Security/02/48/11/68/2481168_DOWNLOAD.pdf.
17. Vovchenko, N. O. (2011). *Safety measures are a part of the New Year holidays*. Vinnytsia.
18. Winskowski, P., & Homölle, S. (2022). Agency problems concerning the handling of fan misbehaviour and its punishment in football. *Sport, Business and Management*, 12(4), 517-536. <https://doi.org/10.1108/SBM-06-2021-0069>.

Надійшла до редакції: 13.02.2022

КОНСТАНТИН ЛЕОНИДОВИЧ БУГАЙЧУК,

доктор юридических наук, доцент,

Харьковский национальный университет внутренних дел,

научно-исследовательская лаборатория по вопросам научного обеспечения

правоохранительной деятельности и качества подготовки кадров;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>,

e-mail: kbugaychuk@gmail.com

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОБОРОТА В УКРАИНЕ ПИРОТЕХНИЧЕСКИХ ИЗДЕЛИЙ И АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ЕГО НАРУШЕНИЕ

Исследовано содержание нормативно-правовых актов, регулирующих вопрос оборота пиротехнических изделий в Украине. Особое внимание уделено нормам, устанавливающим правила и ограничения торговли, перевозки и использования пиротехнических изделий гражданами Украины. Исследованы нормативные основания привлечения физических лиц к административной ответственности за нарушение порядка изготовления, перевозки, хранения и использования пиротехнических изделий. На основании анализа положений приказов МВД Украины по обороту бытовых пиротехнических изделий, а также судебной практики по статье 195-6 Кодекса Украины об административных правонарушениях выявлены пробелы в нормативном регулировании ответственности за нарушение правил торговли и использования пиротехнических изделий, предложены пути их решения.

Ключевые слова: *пиротехнические изделия, обращение пиротехнических изделий, административное правонарушение, административная ответственность, Кодекс Украины об административных правонарушениях, административные взыскания, несовершеннолетние.*

KOSTIANTYN LEONIDOVYCH BUHAICHUK,

*Doctor of Law, Associate Professor,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Scientific and Research Laboratory for the Support
of Law Enforcement and the Quality of Personnel Training;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>,
e-mail: kbugaychuk@gmail.com*

**LEGAL REGULATION OF THE CIRCULATION OF PYROTECHNIC PRODUCTS
IN UKRAINE AND ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR ITS VIOLATION**

The paper examines the regulations governing the circulation of pyrotechnic articles in Ukraine. The content of the Technical Regulation of Pyrotechnics, which came into force in January 2022, is revealed. These regulations determine the classes of pyrotechnic articles, the legal regime of their free circulation, the responsibilities of economic entities and their identification, labeling of pyrotechnic articles, the procedure for establishing the conformity of pyrotechnic articles, technical requirements for the safety of pyrotechnic articles. It is emphasized that the Technical Regulations establish age restrictions on the sale or transfer of pyrotechnic articles to persons under the age of: 12 years (class F1), 16 years (class F2), 18 years (class F3).

The peculiarities of transportation of pyrotechnic articles in accordance with the Law of Ukraine “On Transportation of Dangerous Goods” and orders of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine governing the issuance and issuance of certificates of admission of vehicles for transportation of dangerous goods.

The bases of administrative responsibility for violation of rules of trade and use of pyrotechnic products are defined. It is emphasized that it is characterized by insufficient clarity and gaps. In 2017, the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine “On approval of the Provisional Rules of Circulation of Household Pyrotechnic Products in Ukraine” was revoked, as a result of which the normative grounds for bringing to administrative responsibility those who violated the rules of trade, storage and use of pyrotechnic products disappeared. It is proved that due to insufficient legal regulation, as well as low legal training of employees of the National Police and judges of general courts, during 2019–2021 many individuals were brought to administrative responsibility under Article 195-6 of the Code of Administrative Offenses of Ukraine without proper legal grounds. In addition, it was found that the lack of proper legal regulation and regulations of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on the legal regime of household pyrotechnic articles leads to the fact that the judiciary closes cases of administrative offenses under Article 195-6 of the Code of Administrative Offenses.

The ways to improve the current legislation of Ukraine on the circulation of pyrotechnic articles in Ukraine, as well as to establish clear grounds for administrative liability for violations of the rules of manufacture, transportation, storage, trade, use of pyrotechnic articles and their sale to minors are highlighted in the article.

Keywords: *pyrotechnic products, circulation of pyrotechnic products, administrative offense, administrative responsibility, Code of Ukraine on administrative offenses, administrative penalties, minors.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Бугайчук К. Л. Правове регулювання обігу в Україні піротехнічних виробів та адміністративної відповідальності за його порушення. *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 81–90. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.08>.

Citation (APA): Buhaichuk, K. L. (2022). Legal regulation of the circulation of pyrotechnic products in Ukraine and administrative responsibility for its violation. *Law and Safety*, 2(85), 81–90. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.08>.